

1. Het moet rustig zijn om te rusten! Als vlemuizen tijdens de winter verstoord worden, begint hun hart sneller te slaan en stijgen de lichaamstemperatuur en de ademhaling... en dat verbruikt veel energie. Omdat de dieren al hun vetreserves nodig hebben om de winter door te komen, kan verstoring al snel de dood tot gevolg hebben.
2. Een hoge luchtvochtigheid, om tijdens de overwintering niet uit te drogen. Een luchtvochtigheidsgraad hoger dan 90% is ideaal voor vlemuizen; 80% is een absolute minimumgrens.
3. Een constante, lage temperatuur die boven het vriespunt blijft. Als de temperatuur te hoog wordt gaat de stofwisseling van de vlemuizen omhoog en beginnen ze te veel reserves te verbruiken. Een temperatuur tussen 0 tot 5 °C is ideaal.

Bunkers voldoen meestal aan deze eisen. Door hun dikke muren zijn ze goed geïsoleerd. Daarenboven worden deze monumenten dikwijls niet meer gebruikt en is er dus weinig versto-

ring. Ideaal voor vlemuizen die willen winterslapen.

Zitten ze er of zitten ze er niet...

In de zomer kan je vlemuizen meestal het makkelijkst waarnemen tijdens de avondschemering. Dan zie je ze wel al eens over een schaars verlicht terras vliegen, of zie je ze jagen langs een lantaarnpaal. In de winter zie je ze zelden of nooit rondvliegen; dan moet je grondiger zoeken en vind je ze onder andere in bunkers. Ze zitten dan meestal goed verscholen in allerlei kleine spleten, scheuren en holtes. Een goede zaklamp en een oplettend oog kunnen zeer handig zijn op je zoektocht!

Een deur, of zelfs twee deuren

Heel belangrijk is de toegang. Of beter nog: geen toegang. Door de ingang op een gepaste manier dicht te maken vermijd je tocht, en blijven de temperatuur en de luchtvochtigheid in het gebouw constant. Daarenboven hou je zo ook ongewenste bezoekers uit het gebouw.

Plaats een stevige deur en eventueel kan je de deuropening zelfs dichtmeten. Natuurlijk moet je er voor zorgen dat de vlemuizen nog binnen kunnen. Hiervoor kan je een spleet in, of langs de deur voorzien van ongeveer 40 cm lang en 7 cm hoog. Daar vliegen vlemuizen nog vlot door.

Het kan zelfs nuttig zijn om naast een goede deur of afdichting aan de buitenkant ook nog een tweede deur te voorzien. Deze kan best na de inkomhal en kan veel eenvoudiger dan de buitendeur. Ook hier moet een vliegopening in de deur, maar deze kan best 40 tot 50 cm lager dan de bovenkant van de deur. Zo ontstaat er een luchtbel binnen de ruimte, en wordt er dus tocht vermeden.

Kan ik iets doen?

Jawel!

Als je zelf de gelukkige eigenaar bent van een bunker, of misschien wel een of ander oud gebouw of schuur, dan kan je zeker zelf mee helpen. Om geschikte gebouwen in te richten is er niet veel werk nodig. En dat kan meestal ook vrij goedkoop aangepakt worden.

DEZE FOLDER WERD OPGEMAAKT IN SAMENWERKING MET

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaamse
overheid

VLAAMS-
BRABANT

U BENT TROTSE EIGENAAR VAN EEN BUNKER UIT DE TWEDE WERELDOORLOG OF BENT U GEWOON GEÏNTERESSEERD IN VLEERMUIZEN EN BUNKERS?

ANTITANKGRACHT

HAACHT

Als u deze folder in handen hebt bent u de trotse eigenaar van een bunker uit de tweede wereldoorlog! Of misschien bent u gewoon geïnteresseerd in vleermuizen of bunkers. Over beide vallen alleszins interessante verhalen te vertellen. Hieronder kan je alvast lezen wat ze voor elkaar te betekenen hebben. En misschien kan jij ook wel helpen...

De vleermuis en de bunker

Vleermuizen zijn kleine, vliegende zoogdiertjes die vooral 's nachts actief zijn. Zij worden niet groter dan tien cm. Overdag houden ze zich meestal schuil in gebouwen of boomholtes. Vanaf de avondschemering worden ze actief en trekken ze erop uit om te jagen. Voor de ochtendschemering verhuizen ze terug naar hun schuilplaats om te bekomen van de drukke werknacht. Vleermuizen zijn echte roofdieren en jagen op insecten. Een vleermuis kan op een nacht zelfs tot 3000 muggen, motten en andere insecten verorberen.

In de herfst bouwen ze zo een goede vetreserve op voor de winterperiode. Dan zijn er immers zo goed als geen insecten te vinden en gaan de vleermuizen in winterslaap. Tijdens de winterslaap daalt de lichaamstemperatuur van de diertjes tot enkele graden boven de omgevingstemperatuur. Ook de hartslag en de ademhaling gaan naar beneden. Op deze manier kunnen ze de winter doorkomen geholpen door hun vetreserves. Het is belangrijk dat ze een geschikt plekje vinden om deze periode door te komen.

Spletten en kieren maken

Vleermuizen kruipen graag weg in allerlei spletten en kieren. Je kan extra holtes creëren door bijvoorbeeld holle bakstenen op te hangen in de ruimte. Deze kunnen door hangijzers of door middel van snelcement opgehangen worden. Het is belangrijk dat deze stenen niet kunnen schommelen. Anders raken de vleermuizen misschien gekwetst.

Kijk eens rond

Stel dat je de bunker uitstekend ingericht hebt voor vleermuizen. Hopelijk vinden de diertjes dan deze nieuwe, luxe winterverblijfplaats. Vleermuizen oriënteren zich in het landschap op zogenaamde 'punten en lijnen': bomen, gebouwen, hagen,... Als jouw bunker afgelegen in een veld ligt zonder andere elementen errond, dan is de kans groot dat de diertjes er niet geraken. Blijf niet bij de pakken zitten en plant wat struiken, hagen of bomen in de omgeving: mooi en nuttig!

Niks nieuws onder de zon

Het wordt al gedaan! Particulieren, overheidsinstanties en natuurverenigingen spannen zich nu reeds in voor winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Bunkers, ijskelders en andere bouwwerken worden ingericht voor deze beschermde diersoort. Ook in Haacht werden enkele bunkers ingericht. De bunker aan het natuurgebied het Haachts Broek en de bunker aan de Oude Hansbrug werden ingericht.

Heb je vragen of zin om je bunker in te richten?

Of wil je eens een kijkje nemen in een ingerichte bunker? Dat kan! Voor al je vragen of suggesties kan je terecht bij onderstaande contactpersonen.

Regionaal Landschap Dijleland

info@rld.be
www.kwlinie.be

Marino Boyen

Vlaamse Landmaatschappij
Marino.Boyen@vlm.be

Meer informatie

Wil je zelf wat informatie opsnorren dan zijn er hier alvast enkele interessante websites:

Over vleermuizen

www.natuurenbos.be/nl-BE/Over-ons/Projecten/BatAction
www.natuurpunt.be/vleermuizenwerkgroep

Voor de bunkers en de geschiedenis ervan:

www.bunkergordel.be
www.simonstevin.org
inventaris.onroerenderfgoed.be
www.archeonet.be

het Regionaal Landschap Dijleland

Het Regionaal Landschap Dijleland zorgt voor het landschap en doet dit vóór en samen met de inwoners en bezoekers van de streek.

De Vlaamse Landmaatschappij

Deze actie kadert binnen het landinrichtingsproject Antitankgracht Haacht. Meer informatie hierover kan je vinden op:
www.vlm.be/algemeen/projecten.

